Муниципальное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №8 г.Нурлат Республики Татарстан»

«Рассмотрено»	«Согласовано»	«Утверждено»
Руководитель ШМО МБОУ «СОШ № 8 »	Заместитель руководителя по УР МБОУ «СОШ № 8»	Директор МБОУ «СОШ № 8»
_______/_________ Ф.И.О	_______/_________ Ф.И.О.	_______/_________ Ф.И.О
Протокол № 1 от «27» 08 2018 г.	«28» 08 2018 г.	Приказ № 253 от «29» 08 2018 г.

Рабочая программа
учебного предмета
«Родной(татарский) язык»
для русскоязычных учащихся
9А класса
Ахметовой Гузалии Исламовны,
учителя родного языка и литературы,
первой квалификационной категории.

Принята на заседании
педагогического совета школы
протокол № 1 от 29 августа 2018 г.

2018-2019 учебный год

1. Аңлатма язуы.

Эш программасы түбәндәге документларны исәпкә алып төзелде:

-Россия Федерациясенең “Россия Федерациясендә белем бирү турында”гы Федераль Законы (№273, 29.12.2012);

-Россия Федерациясенең “Россия Федерациясе халык телләре турында” гы Законы (№1807-1, 12.03.2014);

-Татарстан Республикасының “Мәгариф турында”гы Законы (№68-ТРЗ 22.07.2013);

-Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы муниципаль бюджет гомумбелем бирү учреждениесе “8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” нең 2018-2019нчы уку елына укыту планы;

-Татарстан Республикасы Нурлат муниципаль районы муниципаль бюджет гомумбелем бирү учреждениесе “8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” нең гомуми белем бирүнең төп укыту программасы.

Программа мәктәпнең гамәлдәге укыту планы буенча атнага 1 сәгать исәбеннән елга 34 сәгать итеп төзелде.

Эш программасын тормышка ашыру өчен, түбәндәге укыту-методик комплекты файдаланылды.

1. Татар теле: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен өйрәнүче балалар өчен), 8 сыйныф. Р.З. Хәйдарова, Р. Л. Малафеева. Казан. “Татармультфильм» ” нәшрияты. 2015
2. Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы. Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.Казан – 2018
3. Р.З.Хәйдәрова, Л.Ә.Гиниятуллина. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмаларында татар теле укыту. 8 нче сыйныф. Методик кулланма. Казан “Татармультмильм” нәшрияты. 2015

Уку фәненә характеристика

Программага сайланган эчтәлек гомуми белем бирү системасының фундаменталь нигезен тәэмин итә һәм урта гомуми белем бирү баскычында ул тирәнәйтелә. Шулай ук сайланган эчтәлек укучыны рухи һәм әхлакый яктан тәрбияләү, гомуми универсаль уку гамәлләрен формалаштыру максатларына хезмәт итә; башлангыч гомуми белем бирү баскычы программасы белән дәвамчанлыкны саклый.

Урта баскычта рус телле балаларга татар теле һәм әдәбиятын укыту максатлары берничә аспектны үз эченә ала: танып белү, үстерү, тәрбия, белем бирү.

Татарстан Республикасында яшәүче һәр милләт кешесенә, үз халкы тарихыннан тыш, шушы төбәктә төп халык булып саналган татар халкы мәдәниятен, гореф-гадәтләрен, тарихи үткәнен, бүгенгесен, киләчәген белү зарур. Татар халкы белән кулга-кул тотынып яшәргә әзерләнүче һәр кеше бу халыкның бәйрәмнәрен, традицияләрен аңларга, хөрмәт итәргә, әдәбият-сәнгать вәкилләренең иҗади казанышлары белән үзенең рухи үсешен баета алу мөмкинлегеннән файдаланырга тиеш. Программа эчтәлеге телгә өйрәтү процессын бала өчен “башка дөньяга тәрәзә ачу” булырлык һәм шуның аркылы аның үз яшәешен дә тулырак аңлавына ярдәм итәрлек итеп сайланды.

Урта баскычта татар халкының рухи дөньясын чагылдырган, тормыш – көнкүрештәге әхләкый проблемаларны үз эченә алган, укучыларның кызыксынуларына, яшь үзенчәлекләренә туры килгән әдәби әсәрләр белән танышу; Татарстанда яшәүче милләтләр, Татарстанның дәүләт символлары, Татарстанның территориясе, географик урыны; башкалабыз Казанның тарихи үткәне, бүгенге йөзе; татар сәнгатенең төрле тармаклары буенча күренекле шәхесләр турында укучыларның татарча сөйли алулары **төп максат** итеп куела.

Шәхеснең белемле булуы, тәрбиялелек һәм аның фикерләү сәләте үсеше дәрәҗәсеннән дә тора. Укыту процессында үстерү, тәрбия максатларын даими күзаллап эшләү – укытуның практик ягы уңышлылыгының алшарты. Балаларның психик үсешен түбәндәге юнәлешләрдә үстерүгә түбәндәге **бурычлар** куела:

– фикерләүне үстерү белән бәйле психик функцияләр: логик фикерләү, сәбәп-нәтиҗә бәйләнешләрен табу, индуктив, дедуктив фикерләү;
– хәтерне үстерү (ихтыярый, ихтыярсыз), игътибарлылыкны үстерү;
– аралаша белү сәләтен үстерү (аралашучанлык, хислелек, эмпатия хисләре);
– ихтыяр көче, максатчанлык, активлык кебек сәләтләрне устерү.

Укыту фәненең уку планында тоткан урыны.

Федераль базис укыту планында каралганча, туган телне өйрәнүгә 9 нчы сыйныфта атнасына 2 сәгать исәбеннән елга 68 сәгать бирелә, бу Татарстан Республикасының базис укыту планына туры килә. укучылар белән индивидуаль эшләр каралган.

Эш программасы МБОУ “8 нче урта гомуми белем бирү мәктәбе” нең 2018/2019 нчы уку елына күрсәтелгән дәресләр санына яраклаштырылды. 9 нчы сыйныфларның нигез программасында татар теле дәресләренә 68 сәгать вакыт каралган. Мәктәпнең уку планында татар теленә атнага 2 сәгать бирелү сәбәпле, эш программасында елга 68 дәрес алынды. Шуңа күрә теоретик материалны өйрәнүгә, контроль һәм язма эшләргә, бәйләнешле сөйләм үстерүгә бирелгән сәгатьләр саны кыскартып алынды.

Укыту предметының эчтәлеге

Без Татарстанда яшибез (23сәг.)

Татарстан Республикасының Дәүләт символлары турында сөйли белү

Татарстанның, Россиянең атрибутикасын сөйли белү. Татарстанның территориясе, чикләре , табигате, шәһәрләре турында сөйли, диалоглар төзи белү

Татарстан республикасы турында план буенча сөйли , диалоглар төзи , төркемнәрдә фикер алыша, үз фикереңне әйтә, аргументлый белү.

Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгели белү

„Татарстан- кара алтын республикасы” темасына сөйли белү

Татарстанда нефть чыгару турында белешмә бирә белү.

‚Татарстанның икътисади үсеше” текстындагы лексик-грамматик материалны истә калдыру. Текстны аңлап уку, кирәкле мәгълүматны таба белү

Тезмә кушма җөмлә, иярченле кушма җөмлә төрләрен аера белү.

Татар телендә беренче чыккан китаплар турында текстны аңлап уку, кирәкле мәгълүматны таба белү

Сәнгать өлкәсенә караган лексиканың дөрес тәрҗемәсен, әйтелешен белү

. Татар музыка сәнгатенә нигез салучылар , татар сынлы сәнгате үсеше турында сөйли белү.

Татар сәнгате турында сөйли белү

Тезүче һәм ияртүче теркәгечләрне аера, тәрҗемә итә, җөмләләрдә куллана белү.

А.Ключарев турында сөйли белү

„Бөек рәссам Х.Якупов “ тексттагы лексик- грамматик материалны истә калдыру. Тектны аңлап уку, кирәкле мәгълүматны таба белү

София Гобайдуллина турында сөйли белү, диалоглар төзи белү

Театр сәнгатенә караган лексиканы истә калдыру. Казандагы театр исемнәрен әйтә белү

Татар театры үсеше турында сөйли белү. Театрга барырга чакыра, билетлар заказ бирә белү

Иярченле кушма җөмләләрне, баш җөмләләрне, иярчен җөмләләрне, аларны бәйләүче чараларны аера белү.

Һөнәр сайлау (21сәг.)

Исем ясагыч кушымчаларны ялгап,һөнәр исемнәрен өйтә белү. Төрле һөнәр ияләренең хезмәте турында сөйли белү.

Иярчен җөмләләрнең исемнәрен әйтә белү, аларны аера белү

Кем булып эшләргә теләвеңне кушма җөмлә кулланып әйтә белү

Иярчен ия җөмләләрне аеры, тәрҗемә итә белү. Нинди һөнәр ошаганын әйтә белү. Яңа һөнәрләр, үзеңә ошаган һөнәрләр, яраткан һөнәрне сайлау турында әңгәмә кора белү
Иярчен хәбәр җөмләләрне аера, тәрҗемә итә белү
Уңышлы һөнәр сайлау шартлары турында әңгәмә кора белү
Иярчен аергыч җөмләләрне аера, тәрҗемә итә белү
Хезмәт базарында ихтыяҗ булган һөнәрләр турында әңгәмә кора белү
Иярчен тәмамлык җөмләләрне аера, тәрҗемә итә белү
Эшкә урнашканда кулланыла торган типик диалогларда сөйләшә белү
Хәл төрләрен аера, текстта таба белү
„Гомәр һәм һөнәр” әсәрендәге лексик- грамматик материалны өйрәнү,
Иярчен вакыт җөмләле кушма җөмләләрне аера, тәрҗемә итә белү.
Яшүсмерләрнең эшкә урнаша алу вакыты, рөхсәт ителгән хезмәт төрләре турында сөйләү өчен лексик-грамматик материал
Яшүсмерләрнең эшкә урнаша алу вакыты, рөхсәт ителгән хезмәт төрләре турында әңгәмә кора белү
Хикәя фигыльнең заман формаларын аера , тәрҗемә итә белү.
Укытучы һөнәре турында әңгәмә кора белү
Яраткан укытучың турында сөйли белү
Татар телендә килешләрне атый, исемнәрне килешләр белән төрләндерә белү
„Киләчәк укытучысы” турында фикерләр әйтә белү
Тезүче, иярүче, теркәгечләрне аера, таный белү, сөйләмдә куллана белү
„Табибта” темасы буенча сөйләшә белү
Иярчен урын җөмләле кушма җөмләләрне тәрҗемә итә белү
Г.Әпсәләмовның „Ак чәчәкләр” әсәрендәге(өзек) лексик- грамматик материалны үзләштерү
. „Табибта” темасы буенча әңгәмә кора белү. Табиб һөнәренә хас сыйфатлар турында сөйләшә белү
Иярчен максат җөмләле кушма җөмләләрне аера белү
„Хезмәткә хөрмәт” темасындагы лексик- грамматик материалны үзләштерү
Игенче хезмәтен ихтирам итү турында әңгәмә кора белү
Иярчен максат җөмләләрне аера белү
Сәламәтлек- зур байлык (8**сәг.)**
„Сәламәтлек-зур байлык” темасы буенча лексик- грамматик материалны үзләштерү, сөйләмдә куллану.
Сәламәт яшәү кагыйдәләре турында әңгәмә кора белү
Тәмәке тартуның зарары турында әңгәмә кора белү
Эчкечелек авыруының зарары турында әңгәмә кора белү
Наркоманиянең сәбәтләре, зарары турында әңгәмә кора белү
Гаджет- бәйлелекнең зарары турында әңгәмә кора белү.
Бер кем дә, бер нәрсә дә онытылмый (16**сәг.)**
Татарстан уллары , Советлар Союзы геройлары турында әңгәмә кора белү
Бөек Ватан сугышы башлануы, тәмамлануы, Җиңү көне, сугыш барышы, сугышта катнашучы ветераннар турында әңгәмә кора белү
Иярчен шарт җөмләләрне сөйләмдә куллану
М.Җәлилнең төрмәдә А.Тиммерманс белән очрашуы турында әңгәмә кора белү
Фронтовик татар язучылары турында белешмә бирә белү.
Муса Җәлилнең „Моабит дәфтәрләре” турында сөйли белү.
һМуса Җәлил тормышын өйрәнүчеләр турында әңгәмә кора белү
М.Җәлилнең Моабит төрмәсендәге көрәштәшләре турында әңгәмә кора белү
„Дуска” шигыренең фәлсәфи мәгънәсе турында әңгәмә кора белү
Советлар Союзы герое М.Сыртланованың батырлыгы турында әңгәмә кора белү
Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин батырлыгы турында әңгәмә кору

“Туган тел (татар теле)” укыту предметының тематик планы

Программаның төп темалары/ бүлекләре	Сәгать саны	Агымдагы һәм арадаш контроль;	Контроль формасы
Без Татарстанда яшибез	23	**Контроль эш**	
Һөнәр сайлау	21		
Сәламәтлек- зур байлык	8	**Контроль эш**	
Бер кем дә, бер нәрсә дә онытылмый	16	**Контроль эш**	
Барлыгы:	**68**		

9 нчы сыйныфның рус төркемнәре өчен киңәйтелгән календарь-тематик план

№	Б.с.	Дәрес темасы	Сәгать саны	Эчтәлек элементлары	Үткәрү вакыты	
					План	Факт
		1 бүлек Без Татарстанда яшибез(23 сәг.)				
1.	1.1	Мин яратам сине, Татарстан текстындагы ЛГМ	1	Килеш һәм тартым кушымчаларын ачыклау	6.09	
2.	1.2	Татарстан Республикасында яшибезЛГМ	1	Исемнәрнең күплек сан кушымчаларын аңлату.	7.09	
3.	1.3	Ия белән хәбәр арасында сызык кую	1	Җөмләдә тыныш билгеләренең дөрес кую очракларын ачыклау.	10.09	
4.	1.4	Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләре.	1	Җөмләнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгеләү.	14.09	
5.	1.5	Татарстан –“кара алтын” республикасы ЛГМ	1	Җөмләләрдә баш һәм иярчен кисәкләрне билгеләү.	17.09	
6.	1.6	Татарстанның икътисади үсеше ЛГМ	1	Баш һәм иярчен кисәкләрне сораулар нигезендә аңлату	21.09	
7.	1.7	Контроль эш №1 “Без Татарстанда яшибез” темасы буенча	1	Контроль эшне эшләү.	24.09	
8.	1.8	Контроль эшне анализлау. Теркәгечсез тезмә кушма җөмлә	1	Күнегүләр нигезендә кагыйдәләрне аңлату	28.09	
9.	1.9	Кушма җөмлә төрләре.	1	Кушма җөмлә төрләрен ачыклау	01.10	
10.	1.10	Теркәгечләр	1	Җыючы һәм каршы куючы теркәгечләрне ачыклау	05.10	
11.	1.11	Тезүче теркәгечләр	1	Тезүче теркәгечләрне билгеләү	08.10	
12.	1.12	Ияртүче теркәгечләр	1	Ияртүче теркәгечләрне ачыклау..	12.10	
13.	1.13	Х. Якуповның “Хөкем алдыннан” картинасы	1	Картинаның эчтәлеген ачыклау.	15.10	
14.	1.14	Тезмә кушма җөмлә	1	Тезмә кушма җөмләләрне ачыклау	19.10	
15.	1.15	Теркәгечле тезмә кушма җөмлә	1	Теркәгечле тезмә кушма җөмләләрне табу, аңлату	22.10	
16	1.16	Контроль эш. Кушма җөмләләрне кабатлау. Тест	1	Контроль эшне ээшләү.	26.10	

17	1.17	Хаталар өстендә эш. Җөмләләрдә баш һәм иярчен кисәкләр	1	Җөмләләрдә баш һәм иярчен кисәкләр кабатлау, билгеләү	29.10	
18	1.18	Санау һәм каршы кую интонациясе	1	Санау һәм каршы кую интонациясен җөмләләрдә күрсәтү.	9.11	
19	1.19	Иярченле кушма җөмлә	1	Иярченле кушма җөмләләрне билгеләү.	12..11	
20.	1.20	Ия белән хәбәр	1	Ия, хәбәрләрне ачыклау.	16.11	
21	1.21	Кушма җөмләләрне кабатлауга контроль тест	1	Контроль эш эшләү..	19.11	
22	1.22	„Татар театры" тексты.	1	Татар театры турында белешмә.	23.11	
23	1.23	Иярченле кушма җөмләләр. Баш җөмләгә иярчен җөмләне бәйләүче чаралар	1	Иярчен җөмләнең бәйләүче чараларны ачыклау..	26.11	
		2 бүлек. Һөнәр сайлау (21 сәг)				
24	2.1	Исем ясагыч кушымчалар	1	Сүзләрдә исем ясагыч кушымчаларын аңлатү.	30.11	
25	2.2	Иярчен җөмләләр "Мин кем булып эшләргә телим?"тексты.	1	"Мин кем булып эшләргә телим? текстында иярчен җөмләләрне ачыклау	3.12	
26	2.3	Иярчен ия җөмлә Кеше үз яраткан һөнәрен сайлый	1	Иярчен ия җөмләләрне ачыклау.	7.12	
27	2.4	Иярчен хәбәр җөмлә Һөнәр сайлау- җаваплы эш	1	Иярчен хәбәр җөмләләрне ачыклау.	10.12	
28	2.5	БСҮ" Һөнәр сайлау- җаваплы эш."	**1**	Һөнәр сайлауның җаваплы эш икәнен аңлату.	12.12	
29	2.6	Контроль эш №2 "Һөнәр сайлау" темасы буенча		Контроль эшне эшләү	14.12	
30	2.7	Хаталар өстендә эш Иярчен аергыч җөмлә	1	Иярчен аергыч җөмләләрне ачыклау .	17..12	
31	2.8	Иярчен тәмамлык җөмлә	1	Иярчен тәмамлык җөмләләрне билгеләү.	21.12	
32	2.9	Җөмлә кисәге буларак хәл„Гомәр һәм һөнәр" әсәрендәге лексик-грамматик материал	1	Җөмлә кисәге буларак хәл шарт фигыль, теләк фигыльләрне ачыклау..	24.12	
33	2.10	Иярчен җөмлә төрләре	1	Иярчен җөмлә төрләрен ачыклау.	11.01	
34	2.11	Иярчен хәл җөмләләр	1	Иярчен хәл җөмләләрне билгеләү.	14.01	
35	2.12	Иярчен ия җөмлә	1	Иярчен ия җөмләләрне ачыклау..	18.01	
36	2.13	Иярчен ия җөмлә	1	Иярчен ия җөмләләрне ачыклау.	21.01	
37	2.14	Иярчен хәбәр җөмлә	1	Иярчен хәбәр җөмләләрне ачыклау.	25.01	
38	2.15	Иярчен хәбәр җөмлә	1	Иярчен хәбәр җөмләләр турында аңлату.	28.01	
39	2.16	"Һөнәр сайлау "тексты буенча	1	Төрле һөнәрләр белән танышу.	01.02	

		ЛГМ				
40	2.17	Газета-журналлар белән эш.	1	Татарча газета-журналлар белән таныштыру.	04.02	
41	2.18	Үткәннәрне кабатлау.” Һөнәр сайлау” темасы буенча.	1	сораулар һәм биремнәр буенча әңгәмә..	08.02	
42	2.19	Иярчен аергыч җөмлә	1	Иярчен аергыч җөмләләрне ачыклау.	11.02	
43	2.20	Аналитик бәйләүче чаралар	1	Аналитик бәйләүче чараларны аерып аңлату	15.02	
44	2.21	Синтетик бәйләүче чаралар	1	Синтетик бәйләүче чараларны ачыклау.	18.02	
		3 бүлек. Сәламәтлек- зур байлык (8 сәг.)				
45	3.1	“Сәламәтлек” темасы буенча ЛГМ	1	Сәламәтлекнең әһәмиятен ачыклау.	22.02	
46	3.2	Сәламәтлек темасы буенча күнегүләр эшләү.	1	Аналитик һәм синтетик бәйләүче чараларны ачыклау.	25.02	
47	3.3	Иярчен тәмамлык җөмлә	1	Иярчен тәмамлык җөмләләрне кагыйдәләр нигезендә ачыклау.	01.02	
48	3.4	Иярчен тәмамлык җөмлә	1	Иярчен тәмамлык җөмләләрне аңлату	04.02	
49	3.5	Синтетик иярчен тәмамлык җөмлә	1	Синтетик иярчен тәмамлык җөмләләргә синтаксик анализ.	11.03	
50	3.6	Контроль эш №3 “Сәламәтлек- зур байлык” темасы буенча	1	Контроль эшне эшләү.	15.03	
51	3.7	Контроль эшне анализлау.Үткән материалларны кабатлау	1	Контроль эшкә анализ..	18.03	
52	3.8	**“ Сәламәтлек- зур байлык” темасын йомгаклау**	1	Сәламәт булып яшәү рәвешен аңлату.	22.03	
		4 бүлек. Бер кем дә, бер нәрсә дә онытылмый. (16 сәг.)				
53	4.1	**БСҮ** Бөек Ватан сугышы турында сөйләшәбез	1	Бөек Ватан сугышы геройлары турында сөйләү, аңлату.	1.04	
54	4.2	Шарт фигыль „Әсирлектә туган дуслык” текстындагы лексик-грамматик материал	1	Шарт фигыль турында аңлату , шарт фигыльләрне ачыклау.	5.04	
55	4.3	БСҮ „Әсирлектә туган дуслык	1	Әсирлектә туган дуслык турында материал туплау	8.04	
56	4.4	Фронтовик татар язучылары	1	Фронтовик татар язучылары турында аңлату.	12.04	
57	4.5	БСҮ ‚Муса Җәлилнең „Моабит дәфтәрләре”	1	Муса Җәлилнең „Моабит дәфтәрләре”турында материаллар күрсәтү.	15.04	
58	4.6	Җәлилчеләр	1	Җәлилчеләр турында материаллар тупларга өйрәнү.	19.04	
59	4.7	**БСҮ** М.Җәлил һәм А.Алиш дуслыгы	1	М.Җәлил һәм А.Алиш дуслыгы турында аңлатма бирү	22.04	

60	4.8	БСҮ „Татар халкының батыр уллары” турында	1	Татар халкының батыр уллары турында аңлату.	26.04	
61	4.9	Советлар Союзы герое М.Сыртланова	1	Советлар Союзы герое М.Сыртланова турындагы текстны анализлау	29.04	
62	4.10.	**БСҮ** Советлар Союзы герое М.Сыртланованың батырлыгы	1	Сугышчан юл, очучы, очыш, батырлыгы турында мәгълүмат..	3.05	
63	4.11	Контроль эшкә әзерләнү “Бер кем дә, бер нәрсә дә онытылмый”темасы буенча.		Сораулар һәм биремнәр өстендә Бөек Ватан сугышы турында аңлату.	5.05	
64	4.12	Еллык арадаш аттестация эше. контроль тест.	1	контроль эшне эшләү.	7.05	
65	4.13	Хаталар өстендә эш Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин	1	Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин текстка анализ,	10.05	
66	4.14	Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин турында	1	Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллинның бала чагы турында белешмә.	13.05	
67	4.15	БСҮ Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин батырлыгы.	1	Советлар Союзы герое Газинур Гафиятуллин турында аңлатма бирү.	17.05	
68	4.16.	Уку елы буенча үткән материалны кабатлау. “Без Татарстанда яшибез”	1	Кабатлау.Тест.	27.05	

Укучыларның әзерлек дәрәҗәсенә таләпләр:

Укыту предметының сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча планлаштырылган нәтиҗәләре Укучының төп гомуми белем бирү мәктәбен тәмамлаганда, сөйләм эшчәнлеге төрләре буенча түбәндәге нәтиҗәләргә ия булуы планлаштырыла:

Тыңлап аңлау

-программада тәкъдим ителгән эчтәлек нигезендә төрле төрдәге тыңлап аңлау күнегүләрен үти белү; сүзләрне, җөмләләрне аңлап тәрҗемә итә белү; зур булмаган аутентив яки адаптацияләнгән әдәби әсәрләрдән өзекләрне, мәгълүмати характердагы текстларны, вакытлы матбугат язмаларын тыңлап аңлап, эчтәлеге буенча фикер әйтү, аралашуга чыгу;

- өч минутлык текстны тыңлап, аның эчтәлеге турында үз фикерләрен белдереп хәбәр итү;

лексик темага караган яңалыкларны, вакытлы матбугат язмаларын тыңлап, әңгәмәдә катнаша белү.

Диалогик сөйләм

-телдән һәм язмача аралашу күнекмәләренү ия булу;

-сөйләм этикеты үрнәкләреннән оста, урынлы файдалану;

-әңгәмәдәшеңне игътибар белән тыңлап һәм коммуникатив максатларын аңлап, сөйләшү үткәрә алу (һәр укучының репликалар саны уникедән ким булмаска тиеш).

Монологик сөйләм

Тәкъдим ителәгн аралашу ситуациясе буенча орфоэпик һәм грамматик нормаларны саклап һәм җөмләләрдә сүз тәртибен дөрес кулланып, эзлекле һәм аңлаешлы итеп тасвирлау, хикәяләү, фикер йөртү күнекмәләренә ия булу;

монологик сөйләмдә төрле җөмлә калыпларын кулланып, фикерне җыйнак һәм төгәл белдерә алу.

Уку

Программаның предмет эчтәлегенә туры килгән әдәби, фәнни-популяр, рәсми характердагы текстлар белән танышу барышында, мәгълумат белән эшләү күнекмәләренә ия булу.

Мәгълуматны танып белү, үзләштерү ихтыяҗыннан чыгып, тәкъдим ителгән текстларны аңлап укырга өйрәнү.

Күрмә-символик мәгълүматлы, иллюстрацияле, таблицалы текстлар белән эшләү күнекмәләренә ия булу.

Текст укыганда, кирәкле мәгълүматны аерып алу, системага салу, чагыштыру, анализлау, гомумиләштерү, интерпретацияләү һәм үзгәртү кебек эшчәнлекләрне үзләштерү.

Таныш һәм таныш булмаган фәнни-популяр, публицистик, әдәби текстларны эчтән укып, алардагы әһәмиятле мәгълүматны аңлый белү;

Текстны өлешләргә бүлеп, алар арасындагы бәйләнешне ачыклау һәм текстның композицои үзенчәлекләрен күрсәтү.

Уку өчен текстның күләме: 300 сүзгә кадәр (9 нчы сыйныф)

Язу

Программада тәкъдим ителгән эчтәлек нигезендә актив кулланууда булган сүзләрне дөрес яза, төрле калыптагы диалоглар, конкрет бер тема буенча хикәя төзи белү, прагматик текстлар (рецептлар, белдерүләр, афиша кб.), эпистоляр жанр текстларын (шәхси һәм рәсми хатлар, котлаулар һ.б.) дөрес яза белү; проблемага карата фикерне язмача җиткерә белү; тәкъдим ителгән текстның эчтәлегенә нигезләнеп, аны үзгәртеп яки дәвам итеп яза белү.

Язма эшләрне грамоталы башкара белү; татарчадан русчага һәм русчадан татарчага текстларны язмача тәрҗемә итү рәсми кәгазьләрне (гариза, белдерү, белешмә, эшлекле хат) аңлап укый һәм яза белү.

Язма эшнең күләмә: 70-80 сүзгә кадәр (9 нчы сыйныф)

Уку- укыту методик комплекты:

Норматив һәм инструктив-методик материаллар;

1. Татар теле: рус телендә төп гомуми белем бирү оешмалары өчен дәреслек (татар телен өйрәнүче балалар өчен), 8 сыйныф. Р.З. Хәйдарова, Р. Л. Малафеева. Казан. “Татармультфильм» ” нәшрияты. 2015
2. Урта (тулы) гомуми белем бирү мәктәбендә рус телле балаларга татар телен коммуникатив технология нигезендә укыту программасы. Р.З. Хәйдәрова, Р.Л.Малафеева.Казан – 2018

3. Р.З.Хәйдәрова, Л.Ә.Гиниятуллина. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмаларында татар теле укыту. 8 нче сыйныф. Методик кулланма. Казан “Татармультмильм” нәшрияты. 2015

Өстәмә әдәбият

Укытучы өчен:

1. Хәйдәрова Р.З. Рус телендә төп гомуми белем бирү оешмаларында татар теле укыту. 9 нчы сыйныф. Укытучылар өчен методик кулланма. – Казан: “Татармультфильм”, 2016. – 52б
2. Хәйдәрова Р.З. Гомуми белем бирү оешмаларында рус телле балаларның татар теленнән белемнәрен контрольгә алу буенча биремнәр җыентыгы. Укытучылар өчен методик кулланма. – Яр Чаллы. 2014. – 114б.
3. Татар теленнән мөстәкыйль эшләр: Рус телендә урта гомуми белем бирү мәкт. 2-11 нче с-фларында ру телендә сөйләшүче балалар белән эшләүче укытучылар өчен ярдәмлек /З.Н. Хәбибуллина, К.Х.Фәйзрахманова. – Казан: Мәгариф, 2008. – 127б.
4. Сборник правил по татарскому языку для русскоязычных учащихся./.Казань: Гыйлем, 2012.-72б.
5. Татарский язык в таблицах и схемах для русскоязычных учащихся./.Казань: Гыйлем, 2013.-64б.
6. Учат таблицы и схемы: Таблицы и схемы по татарскому языку для работы с русскоязычными учащимися. Казань: Магариф, 1999. – 96с.

Укучылар өчен:

Интернет ресурслар:

www.balarf.ru-“Бала” китапханәсе
www.edu.tatar.ru --- электронное образование РТ
http://mon.tatar.ru/ - министерство образования и науки РТ
http://kitaphane.tatar.ru – национальная библиотека РТ
http://shigriyat.ru– сайт для учителей татарского языка
http://www.mon.gov.ru РФ Мәгариф һәм фән министрлыгы
http://www. tatedu.ru ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы
http://www.edu. kzn.ru ТР Мәгариф һәм фән министрлыгы Белем порталы
http://belem.ru Татар телендә Интернет-белемүзәге

Интернет ресурслар:

- www.balarf.ru-“Бала” китапханәсе
- www.edu.tatar.ru --- электронное образование РТ
- http://mon.tatar.ru/ - министерство образования и науки РТ
- http://kitaphane.tatar.ru – национальная библиотека РТ
- http://shigriyat.ru– сайт для учителей татарского языка

ӨСТӘМӘЛӘР

Тематик планда үзгәрешләр бите

№п/п	**Дата**	**Календарь-тематик пландагы үзгәрешләр**	**Сәбәбе**	**Килешенде**

Рус телендә сөйләшүче балаларның татар теленнән белем һәм күнекмәләрен тикшерү төрләре.

9нчысыйныф

Контроль эш №1 „Без Татарстанда яшибез” темасы буенча

I в

1. *Сүзтезмәләрнең тәрҗемәсен язызыз*

Государственные языки, многонациональная республика, богатая природа, родной край, национальный праздник, черное золото

2. *Бирелгән сүзләрне таблицага урнаштырыгыз*

основа	+аффикс мн. числа	+ аффикс принадлежности	+аффикс падежа	Перевод слов

Сүзләр : шәһәремә, истәлекләрен , тарихыбызны, китапханәсеннән.

3. *Җөмләләрнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгеләгез*

Бу дөньяда китаптан да яхшырак юлдаш юк. Китапны иң кадерле урында саклаганнар. Минем бик кызыклы китабым бар. Китапның битен бөкләмә.

4. *Сообщите другу о том, что*

- Татарстан – суверенное государство,
- Татарстан имеет государственные символы.

5. „Без Татарстанда яшибез” темасына 10 җөмлә языгыз

2 вариант

1. *Сүзтезмәләрнең тәрҗемәсен языгыз*

4 большие реки, дружба народов, столица Татарстан, государственные языки, многонациональная республика, , национальный праздник.

2. *Бирелгән сүзләрне таблицага урнаштырыгыз*

основа	+аффикс мн. числа	+ аффикс принадлежности	+аффикс падежа	Перевод слов

Сүзләр : урыны, Татарстаныбызның, язучыларга, театрына

3. *Җөмләләрнең баш һәм иярчен кисәкләрен билгеләгез*

Татарстанда нефть күп табыла. Түбән Камада нефть эшкәртү заводлары эшли. Анда нефтьтән мазут , бензин җитештерелә. Нефтьче- авыр һәм мактаулы һөнәр.

4. *Сообщите другу о том, что*

- Татарстан богат на нефть.
- Татарстан имеет государственные символы.

5. „Без Татарстанда яшибез” темасына 10 җөмлә языгыз

Контроль эш №2“Һөнәр сайлау” темасы буенча

1. *Сүзтезмәләрнең тәрҗемәсен табызыз*

Историк, переводчик, языковед, ученый, нужная профессия, рабочий, хлебороб, повар, продавец, швея, строитель, водительработает инженером, работает на заводе, выбор профессии

2. Напиши, как скажешь в следующих ситуациях?

Выбор профессии- ответственное дело.
Сообщи о том, что ты интересуешься математикой.
Поинтересуйся у друга, где и кем работают его родители
Вырази желание стать учителем

3. *Мәкальләрне дәвам ит*

1) Һөнәрле үлмәс,...
2) Егет кешегә....Тырышлык- зур байлык,Кем эшләми, шул

4.„Мин кем булырга телим?” темасына 10 җөмлә языгыз

Контроль эш №3 “Сәламәтлек” темасы буенча

1. Сүзтезмәләрне тәрҗемә ит.

Беречь здоровье, интересное увлечение, спортивный кружок, плохая привычка, полезный совет, заниматься спортом.

2. Сәламәт яшәү кагыйдәләрен дәвам ит.

1) Сәламәт булу өчен,

3. Нокталар урынына кирәкле кереш сүзләрне куеп яз.

1) (...), дару үләннәре кеше өчен бик файдалы.

2) (...), без аларны җыя белмибез.
3) Көндәлек режимны, (...), һәр кеше төгәл (точно) үтәргә тиеш.
4) (...), аның әһәмияте бик зур.
4. Как скажешь о том, что:
— по вторникам, средам и субботам вы ходите в спортивный кружок;
— танцами занимаетесь 5 лет;
— в свободное время вы с папой играете в шахматы;
— часто болеете;
— у вас сильно болит горло?

5. Порекомендуй другу:
— записаться на секцию плавания;
— по утрам делать зарядку;
— чаще бывать на свежем воздухе.

Контроль эш №4 “Бер кем дә, бер нәрсә дә онытылмый” темасы буенча

1. Сүзләр һәм сүзтезмәләрнең тәрҗемәсен табыгыз

   Великая Отечественная война, воины, военные действия , бомбить, подвиг, участник, День Победы, сражаться за родину, Герой Советского района,участник войны

2. *Бирелгзн сүзтезмәләрдәге саннарны таблицага урнаштырыгыз.*

Микъдар	Тәртип	Җыю	Бүлү	Чама

Бишәр алма, утызлап кеше, егерме өченче июнь, җидәү эшләгәннәр, меңнәрчә каһарман, кырыгар хәрби, меңләгән солдат.

3. *Иярченле кушма җөмләләр төзегез.*

Әсирлектә дуслашкач, ...
Шигырьләрем туган илгә кайтсын дип, ...

4. *Герой –шагыйрь М.Җәлил һәм аның иптәшләре турында язгыз (10 җөмлә)*

Укучыларның сөйләм күнекмәләрен бәяләүгә аңлатма.

Рус телле балаларга татар теле укытуның төп максаты Татарстан республикасында дәүләт теле дип игълан ителгән татар телендә иркен сөйләшә алган билингваль шәхесләр формалаштыру. Билгеле булганча, социолингвистик фәне координатив типтагы (ана телендә, өйрәнә торган икенче телдә хатасыз аралаша), субординатив типтагы (ана телендә хатасыз, икенче телдә хаталар җибәрү фараз ителә), катнаш типтагы (ике телдә дә аралашуда хаталар булу фаразлана) шәхесләрне аера. Безнең социолингвистик ситуациядә программа авторлары татар теленә өйрәтүнең төп максатын субординатив типтагы тел шәхесләре формалаштыруда күрәләр. Ягъни, рус телле балалар язма, телдән аралашу

процессында хаталар җибәрергә мөмкиннәр, ләкин алардан программада күрсәтелгән тематика буенча татар телендә сөйләшә-аралаша белү тәлап ителә.

Чит телләр укыту методикасында балаларның белемнәрен контрольгә алу процессында “аралашу өчен җитәрлек дәрәҗә, аралашу өчен җитәрлек булмаган дәрәҗә” төшенчәләре яши (В.П.Беспалько). Әгәр үзләштерү дәрәҗәсе 0,7 коэффициентыннан югары булса, аралашу өчен җитәрлек дәрәҗә дип санала һәм укучыга “4”, “5”ле билгеләре куела; әгәр үзләштерү дәрәҗәсе 0,7 коэффициентыннан түбән булса, аралашу өчен җитәрлек булмаган дәрәҗә дип санала һәм укучыга “3”, “2”ле билгеләре куела. Ягъни, үзләштерү коэффициенты 0,7 булса – “3”ле, 0,8-0,9 булса – “4”ле, 0,9 – 1 булса – “5”ле билгеләре куела.

Үзләштерү коэффициенты түбәндәге формула белән исәпләнә:

Ку = а : р, кайда Ку – үзләштерү коэффициенты, а – дөрес үтәлгән биремнәр саны, р – барлык биремнәр саны.

Әйтик, сүзлек диктанты 20 сүздән тора. Укучы 5 сүздә хата җибәрә. Аның үзләштерү коэффициенты 15:20 =7,5= 75 %. Ул “4”ле билгесе ала ала.

Әйтик, укучыларның сөйләшә алуын тикшерү өчен, 5 ситуатив күнегү бирелде. (Позови друга кататься на лыжах) Укучы 4 күнегүдә сөйләм бурычын дөрес аңлап, аралаша алуын күрсәтте. Аның үзләштерү дәрәҗәсе коэффициенты 4:5 = 0,8=80% була. Ул “4”ле билгесе ала.

Әйтергә кирәк, чиреклек, еллык билгеләре программада күрсәтелгән темалар буенча укучыларның диалогик, монологик сөйләмгә чыгу дәрәҗәләре белән билгеләнә.